

Adalékok a *leh* 'lehelet' főnév újabb magyar kori történetéhez

A *leh* 'lehelet' főnevünket a nyelvészeti szakirodalomban keresve történeti, etimológiai szótárakban találtam meg (l. pl. TESz. 2: 744–745; EWUng. 2: 884). Szlovéniai magyarokkal való kapcsolattartásom révén az utóbbi időben birtokomba került két olyan kötet, amely a közelmúltban jelent meg, és amelyben a jelenlegi témául szolgáló szó – toldalékolt alakban – többször is előfordul. A könyvek szerzője Varga József, a Maribori Egyetem nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanára, a muravidéki magyarság sokoldalú értelmiségije. A szóban forgó két kötetet költőként jegyzi. Az egyik eddig megjelentetett verseit gyűjti egybe (Varga 2017). A másik, kiegészítő könyv a pályakezdéstől a legutóbbi időig tartó útnak az eddig nem publikált verseit tartalmazza (Varga 2019).

Bennük a *leh* kifejezés *lehét* szóalakjával ötször találkoztam, mégpedig a következő szövegek környezetben: „Őszi szellő fújja lágyan [...] / Az elmúlás bús *lehét*” (az Őszi gondolatok című versből idézve, Varga 2017: 364; a költemény korábban a *Küldd a fényt!* című kötetben jelent meg, 2005-ben, vö. Varga 2017: 403; a kiemelés itt és a továbbiakban is tőlem származik); „Megérzi a hű állat is, / A tavasznak csábos *lehét*” (A tél búcsúja, Varga 2019: 38); „Hadd csókoljam le [anyám] ajkáról / Az élet édes *lehét*” (Üzenet, Varga 2019: 85; a vers végén szerepel keletkezésének dátuma is: 1953); „Mámorban az élet szép: / Nem érzem halál *lehét*” (Tőzike, Varga 2019: 86; itt is meg van adva az 1953. év); „Szorgoskodik minden ember, / Tavasz *lehét* megérezve” (Tavasszal, Varga 2019: 101).

Ezen adatok láttán megkerestem elektronikus levélben a szerzőt azzal a kéréssel, hogy tud-e sajátos információt nyújtani a *leh(ét)* kifejezéssel kapcsolatban. Azt válaszolta, hogy a rövidebb *lehét* alak a *leheletét* forma ellenében jobban beilleszthető volt a verssorokba. Azt is elmondta, hogy úgy emlékszik, még gyerekkorában hallotta a *leh* szót családjában, falujában mintegy 80 évvel ezelőtt. Ez a település a Lendva-vidéki Göntérháza, ahol a szerző – egy-két távollétét leszámítva – gyerekkorától a mai napig is lakik.

Mindezek alapján összegzésképpen rögzíthetjük, hogy a muravidéki Göntérháza említett lakosának nyelvismeretében gyerekkorában az 1930–1940-es évek fordulóján, alkalmi, költői nyelvhasználatában az 1950-es, de még a 2000-es esztendőkből is megtalálható volt a *leh* 'lehelet' jelentésű főnév, illetve ennek a szerzőnél egyébként kizárólagos egyformasággal jelentkező, toldalékolt alakja.

Hivatkozott irodalom

- EWUng. = *Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen* 1–2. Hrsg. BENKŐ, LORÁND. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1993–1995.
 TESz. = *A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára* 1–3. Főszerk. BENKŐ LORÁND. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967–1976.
 Varga József 2017. *Varga József összes költeményei*. Muravidéki Baráti Kör Egyesület, Pilisvörösvár.
 Varga József 2019. *Varga József összes költeményei*. 2. Muravidéki Baráti Kör Egyesület, Pilisvörösvár.

MOLNÁR ZOLTÁN MIKLÓS